

Jaarstukken 2016

Randstedelijke Rekenkamer

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Voorwoord

In dit jaarverslag wordt terug geblikt op 2016, waarbij ook de eerste maanden van 2017 zijn betrokken. Want per 1 maart 2017 is een streep getrokken onder de reorganisatie van de Randstedelijke Rekenkamer en kan ook de financiële afhechting ervan plaatsvinden. De boventalligen hebben een vaste aanstelling gekregen, waardoor de voorziening voor frictiekosten is afgeroomd tot de resterende loonsuppletie. Eind 2016 / begin 2017 hebben PS van de vier provincies besloten om een nieuwe plaatsvervangend bestuurder aan te stellen en het huidige bestuursmodel van de Rekenkamer in 2019 te laten evalueren. De extra kosten van de plaatsvervangend bestuurder worden opgevangen binnen het programmaresultaat. Om een Arbo technisch gezonde en moderne werkomgeving te bieden, heeft in 2016 een bescheiden herinrichting van het kantoor plaatsgevonden. Per saldo resteert een positief resultaat van ruim € 200.000 dat wordt terug gestort naar de provincies.

Dit mooie financiële resultaat gaat gepaard met een hoge productie. In het eerste half jaar hebben we drie provincievergelijkende onderzoeken afgerond, te weten naar Geluidhinder op provinciale wegen, naar het Provinciaal opdrachtgeverschap bij majeure risicobedrijven en naar Informatieveiligheid. Daarnaast hebben we in het najaar het onderzoek naar Stillegebieden in de vier provincies als website uitgebracht. Medio 2016 is ons team uitgebreid met twee nieuwe medewerkers en zijn twee nieuwe provincievergelijkende onderzoeken gestart: Natuurcompensatie en een Vervolgonderzoek Onderhoud Wegen. Ook zijn in samenwerking met andere Rekenkamers een onderzoek naar het Waddenfonds en het Recreatieschap Spaarnwoude in voorbereiding genomen.

Met trots kijk ik terug op wat is bereikt en ik ben buitengewoon trots op de medewerkers van de Randstedelijke Rekenkamer, die hun energie en enthousiasme inzetten ten dienste van de vier Randstadprovincies.

Ans Hoenderdos
Bestuurder/directeur Randstedelijke Rekenkamer

Inhoudsopgave

I. Jaarverslag.....	4
1. Inleiding	4
1.1 Achtergrond	4
1.2 Indeling van de jaarstukken	4
2. Onderzoeksprogramma	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Het onderzoek	6
3. Paragrafen	14
3.1 Weerstandsvermogen.....	14
3.2 Financiering	15
3.3 Bedrijfsvoering	15
3.3.1 Arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim	15
3.3.2 Personeelsbeleid.....	15
3.3.3 Automatisering en Informatisering.....	16
3.3.4 Communicatie	16
3.3.5 Organisatie	17
3.3.6 Interne beheersing	17
3.3.7 Huisvesting en facilitaire dienstverlening.....	18
II. Jaarrekening	19
1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	19
2. Programmarekening.....	20
3. Balans	23
III. Overige gegevens.....	26
1. Bestemming van het programmaresultaat.....	26
2. Controleverklaring.....	27

I. Jaarverslag

1. Inleiding

1.1 *Achtergrond*

De missie van de Randstedelijke Rekenkamer luidt:

Het verbeteren van het functioneren van het provinciaal bestuur (*van de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland*) en de daarmee verbonden organen en het versterken van de publieke verantwoording.

Om invulling te geven aan de missie verricht de Randstedelijke Rekenkamer onafhankelijk onderzoek op het terrein van doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid. De Rekenkamer rapporteert haar bevindingen, oordelen en aanbevelingen primair aan de Provinciale Staten. Deze informatie is in beginsel publiek toegankelijk. Daarnaast ziet de Rekenkamer het als haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan goed openbaar bestuur door kennisuitwisseling en samenwerking binnen de betrokken provincies en eventueel andere publieke organen te bevorderen. Kwaliteit, betrouwbaarheid en onafhankelijkheid ziet de Rekenkamer als belangrijkste kenmerken van haar producten.

Bij de uitvoering van haar werkzaamheden draagt de Rekenkamer zorg voor een effectief en efficiënt beleid met betrekking tot de beheerstaken in het kader van de dagelijkse bedrijfsvoering. De Rekenkamer beoogt een transparante organisatie te zijn die voortdurend in de kwaliteit van haar medewerkers en methoden investeert.

1.2 *Indeling van de jaarstukken*

De Jaarstukken zijn ingedeeld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en bestaan uit een Jaarverslag en een Jaarrekening. In het Jaarverslag zijn de Programmaverantwoording en de Paragrafen opgenomen. In de Jaarrekening worden de Balans en de Programmarekening gepresenteerd en toegelicht.

2. Onderzoeksprogramma

2.1 *Algemeen*

Wat was de aanleiding?

In het onderzoeksprogramma van de Randstedelijke Rekenkamer is opgenomen welke onderzoeken in 2016 op het terrein van doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid uitgevoerd zouden worden. Het onderzoeksprogramma maakt onderdeel uit van de begroting 2016.

Voorafgaand aan de vaststelling van het onderzoeksprogramma laat de Rekenkamer zich adviseren door de Programmaraad. Deze bestaat uit leden van PS van de vier provincies. Op 8 oktober 2015 vond de tweede bijeenkomst plaats van de Programmaraad in deze statenperiode. Op dat moment was de Rekenkamer gestart

met drie provincievergelijkende onderzoeken: Geluidhinder, Besluit risico's zware ongevallen en Informatieveiligheid. De leden van de Programmaraad werd gevraagd de onderzoeksonderwerpen voor de tweede helft 2016/begin 2017 te prioriteren. De Rekenkamer heeft vervolgens besloten de onderwerpen Natuurcompensatie en Onderhoud wegen op te pakken. Daarnaast was er in 2016 ruimte voor nog nader uit te werken onderzoek. Op 12 mei 2016 is in de derde bijeenkomst van de Programmaraad een toelichting gegeven op de onderzoeken Stiltegebieden, Spaarnwoude en Waddenfonds. In de eerste begrotingswijziging 2016, die op 14 juni 2016 voor zienswijze is voorgelegd aan PS van de vier provincies, is vervolgens aangegeven hoe de lopende en nieuwe onderzoeken in het totale onderzoeksprogramma van 2016 zijn opgenomen. Op 11 oktober 2016 is deze eerste begrotingswijziging ongewijzigd vastgesteld.

Op 3 november 2016 vond het vierde overleg met de Programmaraad plaats. Deze bijeenkomst stond in het teken van de prioritering van nieuwe onderzoeksonderwerpen voor 2017.

Wat hebben we gedaan?

In onderstaande tabel is een chronologisch overzicht opgenomen van de onderzoeken en verkenningen die in 2016 zijn uitgevoerd en/of gepubliceerd.

Onderwerp	Provincie(s)	Datum	Uiting
GEPUBLICEERD IN 2016			
I. Geluidhinder	Fle, NH, Utr, ZH	17-mei-2016	4 rapporten
II. Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)	Fle, NH, Utr, ZH	19-mei-2016	4 rapporten
III. Informatieveiligheid	Fle, NH, Utr, ZH	20-juli-2016	4 rapporten
VIA. Stiltegebieden	Fle, NH, Utr, ZH	28-okt-2016	Website
GESTART IN 2015 EN TE PUBLICEREN IN 2016			
IV. Vervolgonderzoek Onderhoud Kunstwerken/wegen	Fle, NH, Utr, ZH	2 ^o kwart. 2017	4 rapporten
V. Natuurcompensatie	Fle, NH, Utr, ZH	2 ^o kwart. 2017	4 rapporten
VI. Nog nader te bepalen	Fle, NH, Utr, ZH	n.t.b.	n.t.b.
DOORLOPEND			
VII. Verkenningen	Fle, NH, Utr, ZH	3-nov-2016	Notitie t.b.v. Programmaraad

Wat hebben we hiermee bereikt?

Alle in 2016 gepubliceerde onderzoeken zijn in de desbetreffende provincies behandeld. Voor het onderzoek Stiltegebieden zijn in drie van de vier provincies presentaties gegeven. De onderzoeksresultaten zijn vrijwel altijd met waardering ontvangen en PS besloten nagenoeg alle aanbevelingen over te nemen.

Wat heeft dit gekost?

De totale lasten voor het voorbereiden en uitvoeren van onderzoek bedroegen circa € 1.369.000 (incl. BTW). De kosten voor vast en tijdelijk personeel zijn op basis van een urenregistratie aan de in paragraaf 2.2 genoemde onderzoeken toegerekend. De totale geraamde lasten voor het onderzoek in de begroting van circa € 1.484.800 zijn voor ca. 92% uitgeput. Na aftrek van de compensabele BTW bedroeg de netto bijdrage van de provincies aan het onderzoeksprogramma circa € 1.117.000.

2.2 Het onderzoek

In deze paragraaf wordt per onderzoek aangegeven wat de aanleiding was, wat we ervoor hebben gedaan en indien het is afgerond wat ermee is bereikt. Voor de aansluiting op de begroting hanteren we de indeling van de 1^e begrotingswijziging. Per onderzoek worden ook de indicatieve kosten uit de 1^e begrotingswijziging en de gerealiseerde kosten vermeld. Alle kosten van de Rekenkamer worden omgeslagen over de uitgevoerde onderzoeken.

Voor de rapporten zelf verwijzen we naar onze website www.randstedelijke-rekenkamer.nl.

I. Geluidhinder (Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland)

Wat was de aanleiding?

Ongewenst geluid, bijvoorbeeld veroorzaakt door voorbijrijdende auto's, horeca, burens of overvliegende vliegtuigen, kan als hinderlijk worden ervaren. Dergelijk lawaai kan leiden tot irritatie, stress en slapeloosheid wat nadelige effecten heeft op de gezondheid en het welzijn van mensen.

De provincie heeft belangrijke verantwoordelijkheden op het gebied van geluid. Daarin ziet zij zichzelf geconfronteerd met een complexe afweging: enerzijds wil de provincie graag volop ruimte bieden aan tal van (geluidproducerende) activiteiten, bijvoorbeeld ter stimulering van de economie of de mobiliteit, anderzijds wil de provincie ook een goede leefomgeving realiseren waarin burgers gezond en zonder geluidhinder kunnen wonen en werken. Bij deze overweging moet rekening worden gehouden met de mogelijke inzet van kostbare geluidreducerende maatregelen, zoals geluidschermen. Dankzij het gebruik van geavanceerde technologieën voor onder andere het berekenen van geluid kan deze afweging steeds meer geobjectiveerd plaatsvinden.

De rol van de provincie bij dit onderwerp, alsmede het maatschappelijke belang, zijn belangrijke redenen voor de Randstedelijke Rekenkamer geweest, om het thema geluidhinder te willen onderzoeken. Bovendien staat in de nabije toekomst een ingrijpende wetswijziging op het gebied van geluidhinder gepland, waarvoor het belangrijk is dat de provincie zich nu al goed voorbereidt. De Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer heeft op 16 juni 2015 positief geadviseerd om het onderwerp geluidhinder te onderzoeken.

Wat hebben we gedaan?

De onderzoeksopzet is 8 oktober 2015 aangeboden aan PS. Vervolgens is het onderzoek uitgevoerd waarbij diverse interviews zijn gehouden en documenten zijn bestudeerd. Dit heeft geresulteerd in een Nota van Bevindingen die in februari 2016 is voorgelegd voor feitelijk wederhoor. Na de fase van feitelijk en bestuurlijk wederhoor is het rapport op 17 mei 2016 gepubliceerd. De behandelingen in de Statencommissies hebben in alle vier de provincies voor het zomerreces plaatsgevonden.

Wat hebben we hiermee bereikt?

Met dit onderzoek is inzicht geboden in het provinciale beleid inzake geluidhinder en de uitvoering daarvan. Er is hierbij gekeken naar het autonome beleid op het gebied van geluidhinder zoals opgenomen in de "Actieplannen". Daarnaast is met dit onderzoek in beeld gebracht hoe de provincies zich voorbereiden op de grootste wetswijziging op het gebied van geluid in 30 jaar (Swung-2). Het onderzoek is uitgevoerd voor de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland. Er zijn o.a. aanbevelingen gedaan op het terrein van de inhoud van Actieplannen, verantwoording en doelmatigheid. Ook is een aanbeveling gedaan om als provincies met elkaar af te stemmen of de uitgangspunten voor stil asfalt nog actueel zijn. Alle aanbevelingen zijn in alle vier de provincies door PS aangenomen.

De behandeling van het rapport heeft in de provincie Utrecht geleid tot twee aangenomen moties over de betrokkenheid van PS bij het Actieplan. Eén van deze moties is ook in de provincie Noord-Holland ingediend (maar niet aangenomen).

Wat heeft het gekost?

De kosten voor het onderzoek waren geraamd op circa € 148.800 inclusief overhead en (de voor de provincies compensabele) BTW. De gerealiseerde kosten van € 157.600 zijn nagenoeg gelijk aan de raming. Na aftrek van de compensabele BTW bedragen de kosten € 128.600.

II. Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) (Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland)

Wat was de aanleiding?

Het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) heeft als doel het voorkomen en beheersen van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn. Het Brzo stelt hiertoe eisen aan de meest risicovolle bedrijven in Nederland. In Nederland zijn zes Brzo-omgevingsdiensten aangewezen met specifieke deskundigheid voor het uitvoeren van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de zogeheten VTH-taken) voor deze majeure risicobedrijven. GS blijven als bevoegd gezag bestuurlijk eindverantwoordelijk en zijn opdrachtgever van de Brzo-omgevingsdiensten. De provincies Flevoland, Noord-Holland en Utrecht hebben de uitvoering van deze VTH-taken ondergebracht bij de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en de provincie Zuid-Holland bij de DCMR. De Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer heeft op 16 juni 2015 positief geadviseerd om een onderzoek naar het opdrachtgeverschap van de Brzo-omgevingsdiensten uit te voeren.

Wat hebben we gedaan?

Op basis van een vooronderzoek is de onderzoeksopzet opgesteld, die op 8 oktober 2015 naar PS is gestuurd. In de opzet zijn zeven onderzoeksvragen opgenomen die betrekking hebben op het opdrachtgeverschap van de provincie en op de uitvoering van de VTH-taken bij majeure risicobedrijven. Voor het beantwoorden van deze vragen hebben we dossierstudie gedaan en gesprekken gevoerd met medewerkers van de vier provincies, medewerkers van de omgevingsdiensten DCMR, OD NZKG en OZHZ, vertegenwoordigers van acht majeure risicobedrijven, een juridisch expert en twee externe veiligheidsexperts. Daarnaast is gedurende het onderzoek nauw contact geweest met drie provinciale rekenkamers (Noordelijke Rekenkamer, Rekenkamer Zeeland en de Rekenkamer Oost-Nederland), die een vergelijkbaar onderzoek hebben uitgevoerd. Het rapport 'Uitvoering op afstand' is op 19 mei 2016 voor de vier Randstedelijke provincies gepubliceerd. De rapporten zijn voor het zomerreces door de Statencommissies in alle vier de provincies behandeld.

Wat hebben we hiermee bereikt?

Met het onderzoek is inzicht geboden in de wijze waarop de provincies hun rol invullen als opdrachtgever van de Brzo-omgevingsdiensten voor het uitvoeren van de VTH-taken bij majeure risicobedrijven. Hierbij hebben we gekeken naar de beleidskaders, opdrachtverlening, mandaatconstructie en verantwoording. Voor het verbeteren van het opdrachtgeverschap hebben we aanbevelingen gedaan, die over het algemeen door PS zijn overgenomen. In Zuid-Holland zijn twee aanbevelingen niet overgenomen. Deze hadden betrekking op de gedeconcentreerde uitvoering door een niet aangewezen omgevingsdienst en inhuurconstructies bij twee andere omgevingsdiensten.

Wat heeft het gekost?

De kosten voor het onderzoek waren geraamd op circa € 177.600 inclusief overhead en (de voor de provincies compensabele) BTW. De gerealiseerde kosten van € 187.400 zijn nagenoeg gelijk aan de raming. Na aftrek van de compensabele BTW bedragen de kosten € 153.000.

III. Informatieveiligheid (Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland)

Wat was de aanleiding?

De ondertekening van het convenant Interprovinciale Regulering Informatieveiligheid (november 2014) en de beëindiging van de werkzaamheden van de Taskforce Bestuur en Informatieveiligheid Dienstverlening (BID) (februari 2015) waren voor de Rekenkamer aanleiding om de informatieveiligheid van de vier provincies te onderzoeken. Het is relevant in hoeverre het convenant daadwerkelijk is ingebed in de bestuurlijke, organisatorische en technische processen van de provincies. Een andere aanleiding was een onderzoek van de Rekenkamer Den Haag naar de digitale veiligheid van de ICT-infrastructuur en van privacygevoelige informatie bij de gemeente Den Haag in 2014. De Rekenkamer Den Haag concludeerde dat het zicht en de grip op informatieveiligheid door de gemeenteraad onvoldoende was. De gemeentelijke website bleek veilig te zijn. Maar op het interne netwerk werden de nodige kwetsbaarheden in de veiligheid gevonden en het bleek mogelijk op verschillende manieren van buiten toegang tot het interne netwerk te verkrijgen. De Rekenkamer Den Haag deed de aanbeveling om meer bestuurlijke aandacht te geven aan digitale veiligheid en periodiek integrale testen uit te voeren.

Wat hebben we gedaan?

De opzet van het informatieveiligheidsbeleid en de werking in de praktijk zijn onder de loep genomen. De Rekenkamer is hiervoor nagegaan hoe GS en het management sturing geven aan informatieveiligheid. Daarnaast is gekeken of en in welke documenten verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden zijn toegekend aan de verschillende functies binnen de organisatie én of de verantwoordelijkheden in de praktijk zijn ingevuld. Om inzicht te krijgen of het informatieveiligheidsbeleid in opzet, uitvoering én in resultaat adequaat is, is het beleidskader informatieveiligheid geanalyseerd en is onder andere nagegaan of de provincie de generieke maatregelen monitort, risicoanalyses heeft uitgevoerd en aanvullende maatregelen heeft geselecteerd. Ook heeft de Rekenkamer onderzocht welke activiteiten worden ondernomen om bewustwording van informatieveiligheid te bevorderen en is bekeken of informatieveiligheid is opgenomen in de P&C-documenten én of een onafhankelijke toets en zelfevaluatie zijn uitgevoerd. Bovendien heeft een externe derde (een ethische hacker) de technische waarborgen onderzocht voor het beschermen van informatie voor toegang door onbevoegden.

Wat hebben we hiermee bereikt?

Het doel van dit onderzoek was om inzichtelijk te maken of de informatieveiligheid van de provincie voldoende is geborgd en PS en GS handvatten te bieden voor het verbeteren van de informatieveiligheid. Het rapport is in alle vier provincies inhoudelijk behandeld en PS hebben alle aanbevelingen overgenomen.

Wat heeft het gekost?

De kosten voor het onderzoek waren geraamd op circa €266.800 inclusief overhead en (de voor de provincies compensabele) BTW. De gerealiseerde kosten van €267.000 zijn nagenoeg gelijk aan de raming. Na aftrek van de compensabele BTW bedragen de kosten €217.900.

IV. Vervolgonderzoek Onderhoud kunstwerken/wegen (Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland)

Wat was de aanleiding?

De Randstedelijke Rekenkamer heeft in 2009 met het onderzoek Onderhoud onderbouwd in kaart gebracht welk beleid de provincies op het gebied van beheer en onderhoud van civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, duikers e.d.) hebben ontwikkeld, hoe de provincies dit beleid uitvoeren en in hoeverre de prestaties en doelen zijn behaald. De aanbevelingen om het beheer en onderhoud van kunstwerken planmatig aan te pakken, waren ook te verbreden naar het beheer en onderhoud van wegen. De Rekenkamer streeft ernaar om elk jaar een zogenoemd doorwerkingsonderzoek te doen. Hierbij wordt nagegaan in hoeverre de aanbevelingen uit een eerder onderzoek zijn opgevolgd. Het onderwerp beheer en onderhoud van wegen en kunstwerken leent zich goed voor zo'n doorwerkingsonderzoek, omdat de Rekenkamer de laatste jaren weinig onderzoek heeft gedaan naar onderwerpen binnen het thema mobiliteit. Daarnaast hebben de provincies voldoende tijd gehad om de aanbevelingen uit 2009 op te pakken. De onderzoeksopzet is op 23 augustus gepubliceerd.

Wat hebben we gedaan?

Voor de onderzoeksopzet hebben we onder andere gesprekken gevoerd met medewerkers van de vier provincies. Ook hebben we tijdens het zomerreces een uitvraag bij PS gedaan om de richting van het onderzoek te bepalen. Op 5 oktober 2016 hebben we een presentatie gegeven op een bijeenkomst van de Club van Utrecht (een door provincies gevormde werkgroep Assetmanagement). Voor het opstellen van de nota van bevindingen hebben we verder voornamelijk contact gehad met provinciale medewerkers. De nota van bevindingen is begin maart 2017 verstuurd voor feitelijk hoor en wederhoor. Publicatie van het onderzoek staat gepland voor mei 2017.

Wat hebben we hiermee bereikt?

Doel van dit onderzoek is inzichtelijk maken waar verbeteringen mogelijk zijn in het beleid ten aanzien van het beheer en onderhoud van wegen en civiele kunstwerken.

Wat heeft het gekost?

De kosten voor het onderzoek waren geraamd op circa €243.800 inclusief overhead en (de voor de provincies compensabele) BTW. De gerealiseerde kosten van €143.000 zijn veel lager dan geraamd. Ten tijde van het opstellen van de begrotingswijziging was de insteek van het onderzoek nog niet helemaal duidelijk en dachten we extern deskundigheid in te huren voor eventuele gevalstudies. Besloten is om geen gevalstudies uit te voeren en dus zijn de kosten voor die externe inhuur komen te vervallen. Ook zijn minder interne uren gemaakt voor het onderzoek. Na aftrek van de compensabele BTW bedragen de kosten €116.700.

V. Natuurcompensatie (Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland)

Wat was de aanleiding?

In het dichtbevolkte Nederland is natuur een schaars goed. Met diverse vormen van natuurbeleid probeert de overheid natuur te ontwikkelen, te beschermen en de kwaliteit ervan te verbeteren. Aantasting van beschermde natuurgebieden door ruimtelijke ingrepen (zoals een verbreding van een weg) is in principe niet toegestaan. Enkel na een zorgvuldige afweging mogen dergelijke ingrepen worden uitgevoerd. Zo kunnen ruimtelijke ontwikkelingen omwille van "dwingende redenen van groot openbaar nut" waarvoor geen alternatieven zijn, worden toegestaan. De negatieve effecten op de natuur dienen daarbij wel zoveel mogelijk beperkt te worden en het natuurgebied dat verdwijnt, moet gecompenseerd worden. Uit verschillende onderzoeken die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, ontstaat het beeld dat regie op natuurcompensatie ontbreekt. Voor de Rekenkamer aanleiding om na te gaan hoe de Randstedelijke provincies deze regierol bij natuurcompensatie invullen. De onderzoeksopzet is op 30 augustus gepubliceerd.

Wat hebben we gedaan?

Voor de onderzoeksopzet hebben we onder andere gesprekken gevoerd met medewerkers van de vier provincies, de Algemene Rekenkamer en de Zuidelijke Rekenkamer, een provinciaal landschap en de Natuur- en Milieufederatie. Ook hebben we tijdens het zomerreces een uitvraag bij PS gedaan om de richting van het onderzoek te bepalen. Voor het opstellen van de nota van bevindingen hebben we voornamelijk contact gehad met provinciale medewerkers. De nota van bevindingen is begin februari 2017 verstuurd voor feitelijk hoor en wederhoor. Publicatie van het onderzoek staat gepland voor april 2017.

Wat willen we hiermee bereiken?

Doel van dit onderzoek is inzichtelijk maken hoe de vier Randstadprovincies hun regierol op het gebied van natuurcompensatie vormgeven en daarbij eventuele verbetervoorstellen doen.

Wat heeft het gekost?

De kosten voor het onderzoek waren geraamd op circa € 272.600 inclusief overhead en (de voor de provincies compensabele) BTW. De gerealiseerde kosten van € 218.100 zijn veel lager dan geraamd. Ten tijde van het opstellen van de begrotingswijziging was (net als bij het onderzoek Onderhoud wegen en kunstwerken) de insteek van het onderzoek nog niet helemaal duidelijk en dachten we extern deskundigheid in te huren voor eventuele gevalstudies. Besloten is om geen gevalstudies uit te voeren en dus zijn die kosten voor de externe inhuur komen te vervallen. Ook zijn minder interne uren gemaakt voor het onderzoek. Na aftrek van de compensabele BTW bedragen de kosten € 178.000.

VI. Nog nader te bepalen

In de 1^e begrotingswijziging 2016 is onder de noemer Nog nader te bepalen een aantal lopende en op te starten onderzoeken aangegeven. De in 2016 uitgevoerde werkzaamheden en eventueel al behaalde resultaten hiervoor worden hieronder kort toegelicht, inclusief enkele overige activiteiten.

A. Stiltegebieden

Wat was de aanleiding?

Stiltegebieden zijn beschermde gebieden waarin natuurlijke geluiden overheersen. Het woord 'stilte' betekent niet dat er helemaal geen geluid in het gebied waarneembaar is, maar staat voor de afwezigheid van storende, voor de omgeving vreemde geluiden. Stiltegebieden staan onder druk: het worden er minder én ze worden steeds minder stil. In 2011 riep het IPO op om de kwaliteit van stiltegebieden te versterken. Nu, 5 jaar later, is onderzocht hoe het ervoor staat met de Randstedelijke stiltegebieden.

Wat hebben we gedaan?

De Rekenkamer heeft de Randstedelijke stiltegebieden en het provinciale beleid voor deze gebieden in beeld gebracht. De resultaten zijn gepresenteerd op de website www.stiltegebiedeninderandstad.nl. Op deze website is informatie te vinden over stiltegebieden in de Randstedelijke provincies, over de verschillende beleidsrichtingen (middels film in beeld gebracht), een provincievergelijking en onze aanbevelingen. Presentaties van het onderzoek hebben in drie van de vier provincies plaatsgevonden.

Wat willen we hiermee bereiken?

Het doel van dit onderzoek is om de leden van Provinciale Staten inzicht te bieden in mogelijkheden die bestaan om invulling te geven aan stiltegebieden en terug te kijken op de wijze waarop de provincie dat de afgelopen vijf jaar gedaan heeft.

B. Spaarnwoude

Wat was de aanleiding?

In de afgelopen periode hebben lokale rekenkamer(commissie)s van de verschillende participanten van het recreatieschap Spaarnwoude gesproken over de mogelijkheden voor een gezamenlijk onderzoek naar het recreatieschap Spaarnwoude. Een belangrijke aanleiding hiervoor was de zorg over het teruglopen van de financiële reserves. Tevens zijn er zorgen bij rekenkamer(commissie)s over de kwaliteit van het onderhoud en de – volgens sommigen – onduidelijke (financiële) relatie tussen het recreatieschap en uitvoeringsorganisatie Recreatie Noord-Holland. Ook bestaan er zorgen over de bestuurlijke slagkracht van het recreatieschap.

Wat hebben we gedaan?

Afgesproken is om gezamenlijk onderzoek te doen. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Randstedelijke Rekenkamer. De gemeentelijke rekenkamer(commissie)s van Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer en Velsen participeren in het onderzoek en worden periodiek over de voortgang en onderzoeksresultaten geïnformeerd. Ook de concept conclusies en aanbevelingen worden met deze rekenkamer(commissie)s besproken. Na een verkenning van het onderwerp, is de onderzoeksopzet op 26 januari 2017 verstuurd en gepubliceerd.

Wat willen we hiermee bereiken?

Het doel van dit onderzoek is om het functioneren van het recreatieschap Spaarnwoude in beeld te brengen en om uiteindelijk te komen tot bruikbare aanbevelingen voor zowel het recreatieschap als PS en de betreffende gemeenteraden. Het onderzoek zal ingaan op de financiële situatie, maar ook op de context waarbinnen het recreatieschap opereert en de wijze waarop de interne besluitvorming plaatsvindt. Op deze manier wordt nagegaan met welke problemen het recreatieschap kampt en in hoeverre daarop passende maatregelen zijn genomen.

C. Waddenfonds

Wat was de aanleiding?

De Noordelijke Rekenkamer heeft het initiatief genomen om eind 2016 een (vervolg)onderzoek te starten naar het Waddenfonds. In 2012 hebben de Noordelijke Rekenkamer en de Randstedelijke Rekenkamer de Beleidsbrief Decentralisatie uitgebracht, waarin aanbevelingen zijn gedaan aan de drie waddenprovincies (Friesland, Groningen en Noord-Holland). In dit vervolgonderzoek werken we weer samen met de Noordelijke Rekenkamer.

Wat hebben we gedaan en wat willen we hiermee bereiken?

Op 18 januari 2017 is de onderzoeksopzet gepubliceerd. Onderzocht wordt of de aanbevelingen zijn opgevolgd en wat dit heeft betekend voor beslissingen over de subsidieaanvragen, de subsidievaststelling, de monitoring van projecten en de informatievoorziening aan PS.

D. Spotdag

Wat was de aanleiding?

De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) en de Algemene Rekenkamer hebben het initiatief genomen tot het organiseren van een landelijke samenwerkingsdag voor lokale Rekenkamer(commissie)s, waarbij de Algemene Rekenkamer, de provinciale rekenkamers, gemeentelijke Rekenkamer(commissie)s en Rekenkamercommissies van Waterschappen gezamenlijk op dezelfde dag een specifiek onderwerp in kaart brengen ('spotten').

Wat hebben we gedaan en wat willen we hiermee bereiken?

Op 10 oktober 2016 werd de landelijke 'spotdag' gehouden in 15 verschillende plaatsen door heel Nederland. In totaal zijn meer dan 600 straatinterviews afgenomen, waarbij gevraagd werd hoe gebruiksvriendelijk men de digitale dienstverlening van de overheid vindt. De Randstedelijke Rekenkamer interviewde hiervoor inwoners van Lelystad en Emmeloord over een fictieve digitale klachtmelding over de luchtkwaliteit. De medewerking was over het algemeen goed; de respons was op provincieniveau echter te laag om conclusies te trekken. Aan de andere kant heeft de spotdag veel praktische informatie geleverd voor een mogelijk volgend samenwerkingsproject van lokale rekenkamer(commissie)s.

E. Symposium

Wat was de aanleiding?

Burgerparticipatie, interactief beleid, burgerinitiatieven, overheidsparticipatie, netwerkend werken: allerlei verschillende termen die worden gebruikt voor mogelijkheden voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om mee te denken over en mee te werken aan hun leefomgeving. Ontwikkelingen als de komst van de Omgevingswet versterken de aandacht voor het onderwerp burgerparticipatie. Maar burgerparticipatie brengt voor lokale overheden en Rekenkamers ook (nieuwe) vraagstukken met zich mee. Want hoe kan bijvoorbeeld een Rekenkamer gestelde doelen en het gevoerde bestuur beoordelen, wanneer deze in gezamenlijkheid tot stand zijn gekomen?

Wat hebben we gedaan en wat willen we hiermee bereiken?

Het was de bedoeling om hierover op 15 december 2016 in gesprek te gaan met Statenleden en provinciale rekenkamers. Wij ontvingen veel positieve reacties, het aantal aanmeldingen om daadwerkelijk deel te nemen bleef helaas echter beperkt vanwege de geplande dag en datum, zoals we vernamen bij onze uitgebreide poging om het symposium onder de aandacht te brengen. Het thema is en blijft interessant. In 2017 wordt gezocht naar een passend alternatief.

Wat heeft het “nog nader te bepalen” onderzoek in totaal gekost?

De kosten voor het onderzoek waren geraamd op circa € 233.300 inclusief overhead en (de voor de provincies compensabele) BTW. De gerealiseerde kosten van € 257.500 zijn iets hoger dan geraamd, omdat meer uren aan deze onderzoeken zijn besteed en minder aan de onderzoeken Onderhoud kunstwerken/wegen en Natuurcompensatie (zie ook onder IV en V). Na aftrek van de compensabele BTW bedragen de kosten € 210.200.

VII. Verkenningen

Wat was de aanleiding?

De medewerkers van de Rekenkamer besteden een beperkt deel van hun tijd aan het volgen van beleidsontwikkelingen en oriëntatie op nieuwe onderzoeksonderwerpen. Hiervoor houden zij bijvoorbeeld actuele berichten bij uit de provincies en volgen zij vergaderingen van PS en vakcommissies. Daarnaast kan een verzoek van de afzonderlijke provincies of derden ertoe leiden dat wij ons nader in een onderwerp verdiepen.

Wat hebben we gedaan?

De medewerkers van de Rekenkamer zijn toebedeeld aan provincie- en themateams. Het uitvoeren van verkenningen is een continue activiteit van deze teams. Voor de verkenning van onderzoeksonderwerpen monitoren en bestuderen zij documenten, waaronder persberichten, nieuwsbrieven, rapporten, begrotingen en jaarstukken. Dit kunnen documenten zijn van de provincies, maar ook van andere overheden of aan de provincies gerelateerde instellingen. Ook spreken zij zo nodig betrokken ambtenaren, maar ze voeren vooral ook informerende gesprekken met Statenleden en ze volgen vergaderingen van Statencommissies en PS als een relevant onderwerp op de agenda staat.

De Rekenkamer verzamelt relevante onderwerpen en beoordeelt deze onderwerpen op financieel belang, maatschappelijk belang, rol van de provincie en geschiktheid voor een rekenkameronderzoek. De Programmaraad adviseert de Rekenkamer ten aanzien van de te onderzoeken onderwerpen.

Wat willen we hiermee bereiken?

Door structureel aandacht te besteden aan de verschillende beleidsvelden en oriëntatie op nieuwe onderzoeks- onderwerpen wil de Rekenkamer zorg dragen voor een goede aansluiting op de behoeften van de provincies en de actualiteit. Op basis van de verkenningen en het actualiseren van de bestaande groslijst van onderzoeksthema's stelt de Rekenkamer na overleg met de Programmaraad haar onderzoeksprogramma vast.

Wat heeft dit gekost?

De kosten voor de verkenningen waren geraamd op circa € 141.900 inclusief overhead en (de voor de provincies compensabele) BTW. De gerealiseerde kosten van € 138.400 zijn per saldo nagenoeg gelijk aan de raming. De medewerkers van de Rekenkamer hebben minder uren besteed, omdat prioriteit is gegeven aan het primaire onderzoek. Voor een deel van de Verkenningen is extern ingehuurd. Na aftrek van de compensabele BTW bedragen de kosten € 113.000.

3. Paragrafen

Het jaarverslag dient volgens het BBV te bestaan uit een aantal paragrafen waarin de verantwoording is vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. Voor de Randstedelijke Rekenkamer zijn alleen de paragrafen Weerstandsvermogen (zie 3.1), Financiering (zie 3.2) en Bedrijfsvoering (zie 3.3) van toepassing.

3.1 Weerstandsvermogen

De directe risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie van de Randstedelijke Rekenkamer, zijn minimaal van omvang. De Randstedelijke Rekenkamer heeft vooral te maken met reguliere kosten die vooraf goed te ramen zijn, zoals personeelskosten, huisvesting, ICT en kantoorartikelen. Onverwachte kosten van substantiële omvang waarvoor geen dekking is, hebben zich niet voorgedaan.

De weerstandscapaciteit van de Rekenkamer bestaat uit het resterende deel van de begroting incl. de reserves van € 215.000 waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan. Deze capaciteit is voldoende groot om de risico's van materiële betekenis af te dekken.

In 2014 zijn een reorganisatieplan en de bijkomende raming van de frictiekosten voorgelegd aan PS van de vier deelnemende provincies. Alle provincies stemden in met de verdeelsleutel, waarbij de Rekenkamer in totaal € 50.000 zelf zou bijdragen aan de frictiekosten en Flevoland en Utrecht hun bijdragen hebben gemaximeerd. De Rekenkamer streeft ernaar de bijdragen in de frictiekosten voor de provincies zo laag mogelijk te houden en de frictiekosten zoveel mogelijk binnen haar eigen begroting op te vangen. In december 2014 is een voorziening gevormd voor de frictiekosten die voortvloeien uit de reorganisatie. Per 1 maart 2017 hebben de boventalligen een vaste aanstelling gekregen en resteert de loonsuppletie op basis van het Sociaal Statuut. De resterende kosten daarvan worden geraamd op € 100.000.

PS van de vier provincies hebben eind 2016 / begin 2017 besloten om een nieuwe plaatsvervangend bestuurder aan te stellen voor 0,2 fte. Bij de reorganisatie in 2015 is rekening gehouden met 0,1 fte. Vanuit het programmaresultaat wordt daarom voor de extra 0,1 fte € 80.000 gestort in een bestemmingsreserve voor de plaatsvervangend bestuurder.

3.2 Financiering

De Randstedelijke Rekenkamer wordt gefinancierd door de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland. Het programmaresultaat is te gebruiken om de reserve aan te vullen tot een maximum van de totale bijdrage van de vier deelnemende provincies. Het resterende deel wordt naar rato van de bijdragen teruggestort naar de vier provincies. De maximale omvang van de reserves is aangepast in de Financiële beleids- en beheersverordening. Deze is verhoogd van maximaal 15% naar maximaal 20% van de totale bijdrage van de deelnemende provincies. Bij het opmaken van de jaarstukken is namelijk een nieuwe bestemmingsreserve ingesteld voor de extra kosten voor de plaatsvervangend bestuurder, die voortkomen uit het besluit van PS om in plaats van 0,1 fte (waarvoor bij de reorganisatie dekking is geregeld) voor 0,2 fte een plaatsvervangend bestuurder aan te stellen.

De Rekenkamer heeft een rekening-courant bij de Bank Nederlands Gemeenten (BNG). Conform het Treasurystatuut kunnen tijdelijke overschotten aan liquide middelen op een Bedrijfsbonusrekening bij de Rabobank worden geplaatst. Op 10 maart 2016 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) het belangrijkste rentetarief verlaagd naar 0 procent, waardoor een rentevoordeel van meer dan € 4.000 bij het uitzetten van middelen waarschijnlijk niet meer behaald zou kunnen worden. Dit is een voorwaarde vanuit het Treasurystatuut van de Randstedelijke Rekenkamer, daarom is besloten om in 2016 geen middelen uit te zetten en geen gebruik meer te maken van de Rabobankrekening.

3.3 Bedrijfsvoering

3.3.1 Arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim

Het ziekteverzuim heeft de aandacht; waar nodig wordt verzuim besproken met de betrokkene. Het totale ziekteverzuimpercentage in 2016 bedroeg ruim 1%. Dit is ruimschoots in lijn met het streven om het ziekteverzuim onder de 5% te houden.

De Randstedelijke Rekenkamer beschikt over twee gediplomeerde Bedrijfshulpverleners, die in geval van ongevallen of calamiteiten in staat zijn eerste hulp te verlenen. De Bedrijfshulpverleners hebben beide in 2016 een herhalingsopleiding gevolgd.

3.3.2 Personeelsbeleid

Alle medewerkers van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in dienst van de provincie Flevoland. Alhoewel de bestuurder/directeur bevoegd is tot het voeren van een eigen personeelsbeleid, is het voornemen om, waar goed toepasbaar, aan te sluiten bij het personeelsbeleid van deze provincie. Met regelmaat worden P&O-aangelegenheden met de afdeling Managementondersteuning van Flevoland afgestemd.

Vanaf 1 maart 2015 werkt de Rekenkamer in de nieuwe organisatie (zie.3.3.5). De twee boventalligen zijn vanaf ca. die datum gedetacheerd in een passende functie met uitzicht op een vast dienstverband. Na een externe werving, waarop zeer veel reacties zijn ontvangen, zijn vanaf de zomer twee tijdelijke nieuwe onderzoekers in dienst gekomen.

Een deel van de medewerkers heeft deelgenomen aan het congres van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Ook zijn enkele congressen/seminars bezocht gerelateerd aan lopende onderzoeksprojecten. Daarnaast hebben verschillende medewerkers cursussen en trainingen gevolgd, zowel in het kader van bijscholing als in het kader van persoonlijke effectiviteit. Ten slotte is een in company training gehouden over politiek bestuurlijke sensitiviteit.

In 2016 is twee maal een personeelsvergadering georganiseerd.

3.3.3 Automatisering en Informatisering

De Rekenkamer beschikt over een computerserver uit 2012 en desktopcomputers en monitors uit 2014. Het systeem biedt de mogelijkheid om locatie ongebonden te kunnen werken. In dit verband beschikt de Rekenkamer ook over een aantal laptops, zodat de medewerkers van de Rekenkamer meer op de provinciehuizen kunnen werken. In 2015 zijn eenvoudige mobiele telefoons aangeschaft en hebben medewerkers tablets in bruikleen gekregen om het flexwerken te vergemakkelijken. Het gebruik van zowel de telefoons als de tablets is in 2016 intern geëvalueerd. Dit heeft niet tot wijzigingen in het gebruik geleid. In 2016 heeft de Rekenkamer een smartboard aangeschaft als vervanging voor de beamer. Het smartboard levert meer mogelijkheden op voor het (interactief) presenteren en het bespreken van onderzoeksresultaten. Eind augustus 2016 is ook besloten om de opslag van onze data via een clouddienst te regelen. Hiermee is tegemoet gekomen aan een advies van de archiefinspectie. Ten slotte was het in september 2016 noodzakelijk om de printer uit 2009 te vervangen.

3.3.4 Communicatie

Net als in andere jaren zijn vertegenwoordigers van de Rekenkamer regelmatig aanwezig geweest bij PS- en commissievergaderingen, zowel aan het begin van een onderzoek om met de Statenleden van gedachten te wisselen over de onderzoeksopzet als bij de behandeling van het eindrapport om een toelichting te geven op de conclusies en aanbevelingen en technische vragen te beantwoorden.

Meer dan voorheen is de Rekenkamer in de provincies te vinden. Sinds 2015 zijn de medewerkers toebedeeld aan provincieteams, die actief de ontwikkelingen in hun provincie volgen en contact onderhouden met Statenleden. De bestuurder-directeur is samen met deze teams in 2015 ook gestart met een rondje langs alle fracties in de provincies voor input van onderzoeksuggesties en reflectie op ons werk. In het eerste kwartaal van 2016 is ook nog met verschillende fracties gesproken.

Al in een vroege fase van ieder onderzoek wordt gesproken met ambtenaren en Statenleden, zodat het onderzoek zoveel mogelijk kan aansluiten bij de behoefte van PS. Ook besteedt de Rekenkamer veel aandacht aan de wijze van het aanbieden van haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen. De Rekenkamer publiceert haar rapporten op de website www.randstedelijke-rekenkamer.nl, waarop niet alleen de publicaties maar ook de agenda's en verslagen van de behandeling eenvoudig zijn te vinden.

De Rekenkamer heeft regelmatig overleg gevoerd met andere rekenkamers. In het kader van de Kring van Provinciale Rekenkamers wordt tijdens bijeenkomsten onder meer gesproken over bedrijfsvoering, beleid, onderzoeksprogrammering en concrete onderzoeken. Daar waar relevant wisselen de rekenkamers informatie uit over de oriëntatie op een onderzoeksonderwerp, het opzetten van een beoordelingskader, de onderzoeksopzet en de bevindingen. Bijna alle provinciale Rekenkamers hebben in 2016 een onderzoek gepubliceerd over de Brzo-omgevingsdiensten, waarvan de opzet onderling is afgestemd (zie II. Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)). De Randstedelijke Rekenkamer is in 2016 een gezamenlijk onderzoek gestart met de lokale Rekenkamer(commissie)s in het werkingsgebied van het Recreatieschap Spaarnwoude (zie VIb Spaarnwoude) en met de Noordelijke Rekenkamer naar het Waddenfonds (zie VIc Waddenfonds). Tevens heeft de bestuurder/directeur regelmatig overleg met de directeuren van de Rekenkamers van Amsterdam en Rotterdam. Daarnaast participeerde de Randstedelijke Rekenkamer in een overleg van de lokale rekenkamers in de regio Kennemerland en in de provincie Flevoland om kennis en ervaring te delen.

3.3.5 Organisatie

De organisatie van de Rekenkamer bestaat na de reorganisatie van maart 2015, waarbij de managementlaag van directieleden is vervallen en de flexibiliteit in het onderzoek is verhoogd door een extra projectleider, uit een totale formatie van één bestuurder/directeur, één plaatsvervangend bestuurder (0,1 fte), één adjunct-directeur/senior projectleider, twee projectleiders, zes onderzoekers, een deeltijd office-manager en een deeltijd managementassistente. Daarnaast heeft de Rekenkamer ruimte voor maximaal 2 stageplaatsen. De formatie en bezetting ultimo 2016 zijn als volgt:

Formatie na reorganisatie	Fte	Vaste bezetting ultimo 2016	Fte
Bestuurder/directeur	1,1	Bestuurder/directeur	1,0
Ondersteuning	1,2	Ondersteuning	1,3
Projectleider	3,0	Projectleider	2,8
Onderzoeker	6,0	Onderzoeker	4,6
		Subtotaal vaste bezetting	9,7
		Tijdelijke bezetting ultimo 2016	Fte
		Onderzoeker	2,0
Totaal	11,3	Totaal	11,7

Na een extern onderzoek heeft in de vier provincies besluitvorming plaatsgevonden over het bestuursmodel van de Rekenkamer. PS van de vier provincies hebben besloten het huidige bestuurders-directeursmodel te handhaven. En tevens is bepaald dat er z.s.m. een nieuwe plaatsvervangend bestuurder wordt aangesteld en tegelijkertijd de situatie met de huidige plaatsvervangend bestuurder wordt beëindigd. Bovendien is besloten om de nieuwe plaatsvervangend bestuurder niet voor 0,1 fte (waarin is voorzien in de formatie bij de reorganisatie), maar voor 0,2 fte aan te stellen. De werving vindt plaats in 2017. Ten slotte is ook afgesproken dat de Rekenkamer en in het bijzonder het bestuursmodel in 2019 wordt geëvalueerd.

3.3.6 Interne beheersing

De financiële administratie wordt bijgehouden door het secretariaat van de Randstedelijke Rekenkamer. Conform de Financiële beleids- en beheersverordening en de Controleverordening heeft de Randstedelijke Rekenkamer een Intern Controleplan, dat is getoetst door de voorgaande accountant. Met behulp van checklisten is eind september 2016 voor de eerste negen maanden van 2016 en in februari 2017 voor de laatste drie maanden van 2016 de betrouwbaarheid van de financiële informatieverzorging en de naleving van relevante wet- en regelgeving getoetst. Via kwartaalrapportages houdt de bestuurder/directeur van de Rekenkamer zicht op de uitputting van de begroting, de voortgang van de onderzoeken en de omvang van de liquide middelen. Tijdelijke overtollige middelen kunnen conform de Financiële beleids- en beheersverordening en het Treasurystatuut op een spaarrekening worden gezet indien de verwachte meeropbrengst hoger is dan het in het statuut opgenomen drempelbedrag. Zoals gemeld in paragraaf 3.2 Financiering was de verwachting in maart 2016 dat het drempelbedrag van €4.000 in 2016 waarschijnlijk niet behaald zou kunnen worden, en is daarom besloten geen middelen uit te zetten en geen gebruik meer te maken van de spaarrekening.

3.3.7 Huisvesting en facilitaire dienstverlening

Voor het uitvoeren van het onderzoeksprogramma bezoeken de medewerkers frequent de provincies. De Rekenkamer is daarom vanaf 2005 gevestigd nabij station Sloterdijk in Amsterdam. Vanuit deze vestiging is er via het openbaar vervoer een goede aansluiting met de vier provinciehuizen in Den Haag, Haarlem, Lelystad en Utrecht. De kantoorruimte is gehuurd en maakt onderdeel uit van een bedrijfsverzamelgebouw. De facilitaire dienstverlening zoals bewaking, schoonmaak en receptie maakt onderdeel uit van het huurcontract, dat loopt tot 1 augustus 2020. In 2016 heeft er een herinrichting van het kantoor plaatsgevonden om te komen tot een moderne werkomgeving met goed ingerichte werkplekken voor de medewerkers. Hiertoe zijn de bureaustoelen en de vloerbedekking (beiden uit 2005) vervangen. Ook zijn de mogelijkheden voor een actieve werkhouding vergroot, door de aanschaf van twee zit-sta bureaus, een deskbike en een ballo.

II. Jaarrekening

1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Materiële vaste activa: De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschafwaarde of vervaardigingswaarde en verminderd met de afschrijvingen bepaald op basis van de geschatte economische levensduur. De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de aanschafwaarde en er wordt geen rekening gehouden met afschrijving naar tijdsgelang gedurende het jaar. Kantoorinrichting, kantoormeubilair, kantoorapparatuur en de telefooninstallatie worden afgeschreven in 5 jaar. Automatiseringsapparatuur, waaronder PC's en servers, wordt afgeschreven in 3 jaar. De afschrijvingstermijn voor softwarelicenties komt overeen met de looptijd van de licentie, gerekend in jaren. De afschrijvingen zijn verantwoord onder de lasten inzake huisvesting en informatievoorziening.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar: De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde zo nodig onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Overlopende activa en netto vlottende schulden: Alle overige posten in de balans worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen: Het eigen vermogen bestaat uit de bestemmingsreserve. Dotaties aan de bestemmingsreserve vinden plaats conform de Financiële beleids- en beheersverordening art. 7.

Resultaatbepaling: Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten (bijdragen van de provincies en rentebaten) en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. Resultaten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen, die op het moment dat de jaarrekening werd samengesteld voorzienbaar waren, zijn ten laste van het resultaat gebracht.

2. Programmarekening

	Rekening 2015	Begroting 2016 oorspronkelijk	Begroting 2016 1e wijziging	Rekening 2016
Baten				
Bijdragen provincies	1.454.800	1.481.900	1.484.800	1.484.800
Rentebaten	4.077	4.000	-	362
Incidentele bijdragen (frictiekosten)	71.000	190.000	190.000	190.000
Onttrekking aan de voorziening frictiekosten				65.105
Som der baten	1.529.877	1.675.900	1.674.800	1.740.267
Lasten				
Vast personeel	879.794	1.100.000	990.000	955.134
Tijdelijk personeel	92.970	130.900	155.000	116.920
Inhuur	164.011	100.000		
Project inhuur			153.800	121.086
Inhuur diensten van derden			32.500	25.211
Huisvesting en servicekosten	112.380	124.500	124.500	121.279
Informatievoorziening	47.543	29.000	29.000	29.405
Kantoor	1.185	1.500	-	-
Eigen bijdrage Rekenkamer aan frictiekosten	160.994	-	-	-
Bijdrage provincies aan frictiekosten	15.483	70.000	75.000	72.758
Toevoeging voorziening	55.517	120.000	115.000	
Som der lasten	1.529.877	1.675.900	1.674.800	1.441.793
Resultaat voor bestemming		-	-	298.474
Toevoeging aan de bestemmingsreserve plv bestuurder	-	-	-	80.000
Onttrekkingen uit de reserve	17.500	-	-	-
Resultaat na bestemming	17.500	-	-	218.474
Bestemming programmaresultaat				
Te verrekenen met de deelnemende provincies				218.474

Toelichting op de baten

De rente op de lopende rekening van de Rekenkamer bedroeg geheel 2016 0%. In maart 2016 is besloten geen middelen uit te zetten en geen gebruik meer te maken van de spaarrekening bij de Rabobank. De rente over de eerste maanden is €362. Naast de structurele begroting leverden de provincies in 2016 een bijdrage aan de incidentele frictiekosten in verband met de reorganisatie. Deze bijdragen zijn voor het grootste deel toegevoegd aan de voorziening. Per saldo is €65.105 aan de voorziening onttrokken. Per 1 maart 2017 hebben de betrokken boventalligen een vaste aanstelling gekregen en resteert de loonsuppletie op basis van het Sociaal Statuut. De kosten daarvan worden geraamd op €100.000. Dit bedrag blijft achter in de voorziening.

Toelichting op de lasten

Het programmaresultaat voor bestemming voor alleen het onderzoek, dus zonder alle kosten en baten in verband met (de voorziening voor) de frictiekosten, is € 116.127. De raming van de lasten voor alleen het onderzoek was bij de 1e begrotingswijziging € 1.484.800. De gerealiseerde totale lasten voor alleen het onderzoek bedroegen circa € 1.369.000 (incl. BTW). Dit betekent een uitputting van 92% die met name veroorzaakt wordt door een onderuitputting op de personeelslasten en de externe inhuur.

Vast personeel

De salarissen en sociale lasten vallen bijna € 35.000 lager uit dan in de 1^e begrotingswijziging. De invoering van het Individueel KeuzeBudget (IKB) in 2015 maakt het inschatten van de werkelijke personele lasten moeilijker dan voorheen waarbij de financiële gevolgen van de keuzes van de medewerkers voorafgaand aan het begrotingsjaar bekend waren. Met het IKB kunnen medewerkers in de laatste maanden van het jaar nog kiezen om meer/minder te werken en/of verlofuren te laten uit betalen. Daarnaast wordt de vergoeding voor de ziektekosten vanaf medio 2016 de komende jaren afgebouwd. Hier was nog geen rekening mee gehouden in de 1^e begrotingswijziging. Tot slot is een medewerker met zwangerschapsverlof gegaan, wat nog niet in de 1^e begrotingswijziging was meegenomen.

Openbaarmaking inkomens topfunctionarissen: eind 2015 heeft de Rekenkamer een brief ontvangen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dat wij geen gegevens meer hoeven te verstrekken in het kader van de Wet normering topinkomens. Wij vallen niet onder deze wet, omdat wij geen eigen rechtspersoonlijkheid hebben.

Tijdelijk personeel

De gerealiseerde kosten voor tijdelijk personeel zijn ruim € 38.000 lager dan geraamd bij de 1e begrotingswijziging. De kosten voor de tijdelijke medewerkers zijn lager, omdat toch niet is gekozen voor de constructie via een uitzendbureau, maar de werknemers rechtstreeks in dienst zijn genomen op basis van een tijdelijk contract. Bovendien is één van de twee nieuwe medewerkers twee maanden later begonnen dan verwacht.

Project inhuur

De kosten voor de project inhuur zijn bijna € 33.000 lager dan in de 1e begrotingswijziging. Dit komt met name omdat op de onderzoeken Natuurcompensatie en Onderhoud wegen en kunstwerken niet is ingehuurd voor de gevalstudies en het symposium in december is niet doorgedaan. Aan de andere kant is overigens wel ingehuurd voor de Verkenningen.

Inhuur diensten van derden

De gerealiseerde lasten zijn iets lager dan geraamd in de 1^e begrotingswijziging. Het geraamde bedrag was gebaseerd op het resultaat in 2015. In 2016 is niet meer ingehuurd voor begeleiding van teamdagen in verband met de reorganisatie.

Huisvesting en servicekosten

De gerealiseerde lasten zijn nagenoeg gelijk aan de raming in de 1^e begrotingswijziging.

Informatievoorziening

De gerealiseerde lasten zijn nagenoeg gelijk aan de raming in de 1^e begrotingswijziging.

Bijdrage provincies aan frictiekosten

De gerealiseerde lasten zijn nagenoeg gelijk aan de raming in de 1° begrotingswijziging.

Toelichting programmaresultaat

Het programmaresultaat voor bestemming voor alleen het onderzoek, dus zonder alle kosten en baten in verband met (de voorziening voor) de frictiekosten, is € 116.127. Het totale programmaresultaat voor bestemming is € 298.474, waarvan € 80.000 wordt gestort in een bestemmingsreserve voor de plaatsvervangend bestuurder en € 218.474 wordt teruggestort naar de provincies.

Netto bijdrage van de provincies

In de hiernavolgende tabel zijn de terug te storten bedragen, de opgave van de afgedragen omzetbelasting en de netto bijdrages van de vier provincies over 2016 opgenomen. De bijdragen betreffen de bijdragen inclusief de incidentele bijdragen voor de frictiekosten conform het afgesproken financieringsschema.¹

Verrekening met de provincies (€)	Bijdrage	Terug te storten	BTW-compensatie	Netto bijdrage
Provincie Flevoland	297.789	38.846 ²	44.743	214.200
Provincie Noord-Holland	459.949	59.999	69.107	330.843
Provincie Utrecht	397.988	51.917	59.797	286.274
Provincie Zuid-Holland	519.074	67.712	77.991	373.371
Totaal	1.674.800	218.474	251.638	1.204.688

¹ Als gevolg van afrondingsverschillen wijken sommige totalen af van de som van de individuele bedragen.

² De provincie Flevoland heeft een afwijkend betalingsritme voor de bijdrage in de frictiekosten. Het te verrekenen bedrag van € 12.645 zal worden verrekend met de terugstorting van het programmaresultaat.

3. Balans

BALANS					
ACTIVA	31-12-15	31-12-16	PASSIVA	31-12-15	31-12-16
Vaste activa			Vaste passiva		
1. Materiële vaste activa	9.253	29.474	6. Reserves		
			- Bestemmingsreserve onderzoek	215.000	215.000
			- Bestemmingsreserve plv. bestuurder		80.000
			7. Voorziening frictiekosten	165.105	100.000
Vlottende activa			Vlottende passiva		
3. Overige vorderingen	58.684	27.237	8. Netto-vlottende schulden		
Vorderingen op openbare lichamen		12.645	- Crediteuren	2.921	23.433
			- Schulden aan openbare lichamen	473.296	521.157
			- Nog te ontvangen facturen	41.070	12.830
4. Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan een jaar (liquide middelen)	847.422	1.100.469	- Te verrekenen met Provincies	21.355	218.474
5. Overlopende activa	3.387	1.069	Subtotaal	538.641	775.894
	918.747	1.170.894		918.747	1.170.894
			9. Niet uit de balans blijvende Verplichtingen	478.000	372.000

Toelichting op de balans

Materiële vaste activa (€)

	Waarde 31-12-15	Investing	Afschrijving	Waarde 31-12-16
ICT	8.015	10.070	9.155	8.930
Inventaris	1.238	24.649	5.342	20.544
Overig	-	-	-	-
Totaal	9.253	34.719	14.498	29.474

De waarde van de materiële vaste activa is in 2016 met circa € 20.000 gestegen, doordat er meer is geïnvesteerd dan er is afgeschreven. De grootste ICT-investeringen zijn de aanschaf van een nieuwe printer en de aanschaf van een Smartboard. Wat betreft de inventaris zijn de grootste investeringen de aanschaf van nieuwe bureaustoelen en de vervanging van de vloerbedekking.

Overige vorderingen

In januari 2017 is de bijdrage ontvangen voor de detachering van één van de twee voormalige directieleden van de Randstedelijke Rekenkamer. Daarnaast is begin 2017 nog een bijdrage van een medewerker ontvangen voor het privé gebruik van een NS businesscard van de Rekenkamer.

Vorderingen op openbare lichamen

De provincie Flevoland heeft een afwijkend betalingsritme voor de bijdrage in de frictiekosten. Het te verrekenen bedrag van € 12.645 zal worden verrekend met de terugstorting van het programmaresultaat.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar

Op 31 december 2016 bedroeg het banksaldo € 1.100.469. Begin 2017 zijn de schulden aan de crediteuren en openbare lichamen betaald van € 544.590.

Reserves

De opgebouwde reserve is in 2016 niet aangesproken. De reserve is bedoeld voor het terstond kunnen uitvoeren van eenmalig extra onderzoek, als de actualiteit daar aanleiding voor geeft. Daarnaast kunnen met de reserve onverwachte extra uitgaven voor geprogrammeerd onderzoek opgevangen worden. Bij het opmaken van de jaarstukken is een nieuwe bestemmingsreserve ingesteld voor de extra kosten voor de plaatsvervangend bestuurder waarvoor bij de reorganisatie geen dekking is geregeld. Hiervoor is de maximale omvang van de reserves aangepast in de Financiële beleids- en beheersverordening. Deze is verhoogd van maximaal 15% naar maximaal 20% van de totale bijdrage van de deelnemende provincies.

Bestemmingsreserve plaatsvervangend bestuurder

PS van de vier provincies hebben eind 2016 / begin 2017 besloten om een nieuwe plaatsvervangend bestuurder aan te stellen voor 0,2 fte. Bij de reorganisatie in 2015 is rekening gehouden met 0,1 fte. Vanuit het programmaresultaat wordt daarom voor de extra 0,1 fte € 80.000 gestort in een bestemmingsreserve voor de plaatsvervangend bestuurder.

Voorziening

Op 15 december 2014 heeft de bestuurder/directeur een besluit genomen tot reorganisatie. Het Sociaal Statuut is van toepassing. Op basis daarvan zijn individuele berekeningen gemaakt van de uitkeringslasten voor de bij de reorganisatie mogelijke betrokkenen. Vervolgens zijn voor deze betrokkenen verschillende individuele scenario's in beschouwing genomen voor de hoogte en duur van de uitkeringslasten met een totale breedte van ca. € 0,2 mln. tot ca. € 1,2 mln. Het meest waarschijnlijke samenstel van de scenario's is als uitgangspunt genomen voor de raming van de frictiekosten ten bedrage van € 430.000.

Alle provincies stemden in met de verdeelsleutel, waarbij de Rekenkamer in totaal € 50.000 zelf zou bijdragen aan de frictiekosten en Flevoland en Utrecht hun bijdragen hebben gemaximeerd. De Rekenkamer streeft ernaar de bijdragen in de frictiekosten voor de provincies zo laag mogelijk te houden en heeft de afgelopen jaren de frictiekosten zoveel mogelijk binnen haar eigen begroting opgevangen voor een bedrag van ca. € 270.000. Bij de instelling van de voorziening is besloten dat als de voorziening niet volledig uitgenut zal worden, het restant van de voorziening wordt terug gestort aan de deelnemende provincies. De voorziening is naar beneden bijgesteld tot € 100.000. De waarde van de voorziening is ultimo 2016 voldoende voor de geraamde resterende frictiekosten.

Voorziening frictiekosten (€)	
Waarde 1-1-2014	0
Storting 31-12-2014	109.588
Storting 2015	231.994
Onttrekking 2015	176.477
Storting 2016	190.000
Onttrekking 2016	255.105
Waarde 31-12-2016	100.000

Netto-vlottende schulden

- De openstaande crediteuren van €23.433 omvatten onder andere twee declaraties van ingehuurde externen en de vervanging van de vloerbedekking.
- De openstaande crediteuren openbare lichamen van €521.157 omvat de eindafrekening van de provincie Flevoland voor een doorbelasting voor de personeelslasten, de frictiekosten, de lasten voor tijdelijk personeel, de lasten voor de P&O-dienstverlening de reis-en verblijfkosten.
- Over 2016 moet de Rekenkamer nog een tweetal facturen ontvangen, waaronder factuur voor de accountantscontrole van circa €12.750 en de bankverklaring van de BNG van circa €80.
- Het te verrekenen bedrag met de provincies van €218.474, zal worden teruggestort naar de deelnemende provincies. Het te verrekenen bedrag met de provincie Flevoland van €12.645 in verband met het afwijkende betalingsritme van de frictiekosten zal worden verrekend met de terugstorting.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De Rekenkamer heeft een huurovereenkomst inzake de kantoorruimte gelegen aan Teleportboulevard 110 te Amsterdam. De huurprijs bedraagt ultimo 2016 circa €8.500 per maand. Dit bedrag is inclusief energie-, service-, schoonmaak- en beveiligingskosten en de huur van parkeerplaatsen. De overeenkomst loopt tot en met 31 juli 2020. Vanwege het korter worden van de resterende contractperiode neemt de verplichting voor de huur van de kantoorruimte af van €478.000 ultimo 2015 naar €372.000 ultimo 2016.

III. Overige gegevens

1. Bestemming van het programmaresultaat

Het programmaresultaat is €218.474 en wordt teruggestort naar de provincies.

**CONTROLEVERKLARING VAN DE
ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT**

Aan: het bestuur van de gemeenschappelijke regeling
Randstedelijke Rekenkamer

Grant Thornton
Accountants en Adviseurs B.V.
Laan der Continenten 160
Postbus 2259
2400 CG Alphen aan den Rijn
T 088 - 676 90 00
F 088 - 676 90 10
www.gt.nl

A. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2016**Ons oordeel**

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling.

De jaarrekening bestaat uit:

1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
2. Programmarekening
3. Balans

De basis voor ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2016 van de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer te Amsterdam gecontroleerd.

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het voorwoord en het jaarverslag;
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat het voorwoord en de overige gegevens met de jaarrekening verenigbaar zijn en geen materiële afwijkingen bevatten.

Ingevolge artikel 217 lid 3 onder d Provinciewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten conform artikel 217 lid 3 onder d Provinciewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het voorwoord, het jaarverslag en de overige gegevens.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling.

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële verantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de de gemeenschappelijke regeling Randstedelijke Rekenkamer haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Alphen aan den Rijn, 21 maart 2017

Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V.

W.A. van Es RA